

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3989/2023
31.01.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници из тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник др Енике Вег, адвокат из ..., против туженог DP World АД Нови Сад, чији је пуномоћник Дејан Вуковић, адвокат из ..., ради исплате и утврђења ништавости уговора, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4522/22 од 06.06.2023. године, у седници одржаној 31.01.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4522/22 од 06.06.2023. године у ставу првом изреке, у делу којим је преиначена пресуда Вишег суда у Новом Саду П1 23/2019 од 16.06.2022. године и одбијен противтужбени захтев за враћање позајмице и ставу трећем изреке, у делу којим је потврђена пресуда Вишег суда у Новом Саду Гж1. 23/2019 од 16.06.2022. године у усвајајућем делу по тужбеном захтеву за исплату накнаде за рад за јун и јул 2019. године и уплату доприноса за обавезно осигурање на ове износе.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4522/22 од 06.06.2023. године и пресуда Вишег суда у Новом Саду П1 23/2019 од 16.06.2022. године, у преосталом делу којим је усвојен тужбени захтев, одбијен противтужбени захтев у делу за утврђење, те одлучено о парничним трошковима и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П1 23/2019 од 16.06.2022. године, тужени је обавезан да тужиоцу исплати на име накнаде за разрешење са функције ... 5.783.324,88 динара, са законском затезном каматом обрачунатом почев од 01.08.2019. године до 06.04.2022. године од 1.594.217,06 динара, укупно 7.377.541,94 динара, те да на главницу од 5.783.324,88 динара исплати законску затезну камату почев од 07.04.2022. године до исплате; на име накнаде за рад за месец јун 2019. године 368.910,74 динара са углавниченом законском затезном каматом од доспећа до 06.04.2022. године у износу од 93.147,38 динара, укупно 462.058,12 динара, да на износ главнице од 368.910,74 динара исплати законску затезну камату почев од 07.04.2022.

године до исплате; за два дана рада месеца јула 2019. године исплати 31.937,05 динара са углавниченом законском затезном каматом од доспећа до 06.04.2022. године у износу од 7.777,31 динара, укупно 39.714,36 динара, да на износ главнице од 31.937,05 динара исплати законску затезну камату почев од 07.04.2022. године до исплате; да код надлежних органа Републичког фонда пензијског и инвалидског осигурања уплати доприносе на горе наведене износе нето накнаде за рад у висини на дан уплате сагласно Закону о доприносима за обавезно социјално осигурање. Одбијен је део тужбеног захтева којим је тужилац тражио да се обавезе тужени да му на име накнаде штете за неискоришћени годишњи одмор за 2019. годину исплати 194.931,90 динара, са законском затезном каматом од 31.07.2018. године до 06.04.2022. године у износу од 75.208,99 динара, укупно 280.140,89 динара, те да на износ главнице 194.931,90 динара исплати законску затезну камату почев од 07.04.2022. године до исплате. Тужени је обавезан да тужиоцу надокнади парничне трошкове по тужби у износу од 538.547,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Противтужбени захтев делимично усвојен, па је тужилац обавезан да туженом врати новчану позајмицу од 180.000,00 динара, са законском затезном каматом на износ од 100.000,00 динара почев од 20.02.2016. године до исплате и на износ од 80.000,00 динара почев од 01.07.2016. године па до исплате. Противтужбени захтев је одбијен у делу којим је тужени тражио да суд огласи ништавом и без правне важности одредбу члана 8. став 3. Уговора о правима и обавезама ... од 06.07.2018. године закљученог између туженог и тужиоца која гласи: „Уколико надзорни одбор послодавца разреши председника извршног одбора – ... са те функције или он поднесе оставку, председнику извршног одбора – ... биће исплаћена нето накнада у висини од 12 његових месечних бруто накнада из члана 6. овог уговора, једнократно, у року од 30 дана од дана престанка функције по било ком основу. Тужилац је обавезан да туженом надокнади парничне трошкове по противтужби у износу од 89.800,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4522/22 од 06.06.2023. године, делимично је преиначена првостепена пресуда у усвајајућем делу по противтужби, тако што је одбијен захтев туженог да се обавезе тужилац да му врати новчану позајмицу у укупној висини од 180.000,00 динара, са законском затезном каматом на износ од 100.000,00 динара од 20.02.2016. године до исплате и на износ од 80.000,00 динара са законском затезном каматом од 01.07.2016. године до исплате, као и у делу о трошковима поступка по противтужби, тако што је одбијен захтев тужиоца за накнаду трошкова поступка преко износа од 524.774,72 динара са затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Одбијена је жалба туженог у преосталом делу и потврђена првостепена пресуда у преосталом усвајајућем делу по тужби и одбијајућем делу по противтужби. Тужени је обавезан да тужиоцу надокнади трошкове жалбеног поступка у износу од 31.400,00 динара. Одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права и битне повреде одредаба парничног поступка, која се састоји у пропусту другостепеног суда да образложи пресуду.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредби чланова 403. и 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23), Врховни суд је

утврдио да је ревизија неоснована у делу којим је преиначена првостепена пресуда и одбијен противтужбени захтев за враћање позајмице, док је у преосталом делу основана.

У поступку доношења побијане пресуде, није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Разлози на којима је заснована другостепена пресуда потпуни су и јасни у смислу одредби члана 396. ставови 1. и 2. ЗПП, па нема битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП на коју је тужени указао.

Према утврђеном чињеничном стању, привредно друштво Лука Нови Сад АД је дана 16.03.2009. године увршћено у референтни списак субјеката за приватизацију. У току 2014. године надлежно министарство донело је одлуку да се ово привредно друштво изузме из процеса приватизације. Дана 07.09.2018. године, Министарство привреде је објавило јавни позив за учешће у поступку јавног прикупљања понуда са јавним надметањем ради продаје капитала друштва, а дана 10.05.2019. године закључен уговор о продаји капитала између Републике Србије–Министарства привреде и P&PORTS FZE, као купца. Након спроведене приватизације ово привредно друштво наставило је да послује под називом DP World АД Нови Сад. Тужилац, по занимању ..., је у периоду од августа 2013. године до почетка јула 2019. године, у континуитету обављао функцију председника ... одбора – ... привредног друштва Лука Нови Сад АД. Дана 06.08.2013. године између овог привредног друштва и тужиоца закључен је уговор о раду, којим је констатовано да је тужилац изабран за мандатни период од 4 године од 06.08.2013. године до 06.08.2017. године, да заснива радни однос на неодређено време, те у тачки 13. предвиђено да ће му, као ... уколико га надзорни одбор разреши функције или он поднесе оставку, након чега буде распоређен на друге послове у друштву које одговарају његовој стручној спреми и радном искуству, бити исплаћена нето накнада у износу његових 6 месечних бруто зарада једнократно, у року од 30 дана од престанка функције. Тужилац је у току 2018. године, стекао услов за старосну пензију и то право искористио. Из наведеног разлога, закључио је 16.07.2018. године са привредним друштвом Лука Нови Сад АД, као послодавцем, уговор о међусобним правима и обавезама, ван радног односа, којим је констатовано да је изабран за председника ... одбора – ... са мандатом од 17.07.2018. до 17.07.2022. године, за коју функцију му припада месечна накнада за рад од 367.276,09 динара. Одредбом члана 8. тачка 3. уговора предвиђено је да уколико надзорни одбор разреши председника извршног одбора – ... са те функције или он поднесе оставку, њему ће бити исплаћена нето накнада у висини од 12 месечних бруто зарада једнократно, у року од 30 дана од дана престанка функције по било ком основу. Уговор су потписали за послодавца ББ и ВВ, као чланови надзорног одбора и тужилац. Тужилац је у току обављања послова ... имао сазнања о активностима Владе Републике Србије везаним за процес приватизације, а та сазнања су имали и чланови надзорног одбора ББ, ВВ и ГГ. Након приватизације привредног друштва, одлуком Надзорног одбора од 02.07.2019. године, тужилац је разрешен функције председника ... одбора -... Нису му исплаћене зараде за јун и 2 дана јула 2019. године, нити накнада предвиђена чланом 8. став 3. Уговора о правима и обавезама ... од 16.07.2018. године. У току трајања мандата дана 31.07.2015. године, између привредног друштва и тужиоца закључен је уговор о зајму, којим је тужиоцу одобрен износ од 80.000,00 динара за набавку зимнице, огрева, одеће, обуће по члану 33. Колективног уговора. Дана 19.02.2015. године, закључен је још један уговор о зајму на износ од 100.000,00 динара. Одлукама Извршног одбора

привредног друштва Лука АД Нови Сад од 13.04.2016. године, односно 31.12.2015. године, извршен је опрост наведених дугова, а одлуке о опросту дуга су спроведене у пословним књигама туженог. Укупна накнада предвиђена чланом 8. став 3. Уговора о правима и обавезама ... од 16.07.2018. године износи 5.783.324,88 динара, обрачуната законска затезна камата за период од 01.08.2019. године до 06.04.2022. године 1.594.217,06 динара, што чини 7.377.541,94 динара. На основу овог уговора тужилац потражује и накнаду за рад за месец јун и 2 дана јула 2019. године, у износима одређеним у изреци првостепене пресуде. Лука Нови Сад АД је у 2015. години остварила нето добит од 7.011.000,00 динара, а пословни добитак од 13.814.000,00 динара; у 2016. години нето добит од 593.000,00 динара, није остварила пословни добитак, а пословни губитак имала је у износу од 34.344.000,00 динара; у 2017. години нето добит је била 89.155.000,00 динара, а пословни губитак 121.379.000,00 динара; у 2018. години нето добит је била 2.344.000,00 динара и пословни добитак 4.134.000,00 динара.

Првостепени суд одлуку о основаности тужбеног захтева за исплату уговорене накнаде за случај разрешења функције ... и неисплаћене зараде, односно о противтужбеном захтеву за утврђење ништавости одредбе уговора о овој накнади заснива на одредбама чланова 10., 12., 13., 17., 74., 75., 51., 52. и 103. Закона о облигационим односима, као и чланова 48. и 76. Закона о раду, налазећи да утврђена хронологија догађаја не упућује на закључак да је накнада уговорена супротно принудним прописима и добрим обичајима, при чему у моменту закључења уговора није постојала извесност у погледу тога да ће се процес приватизације догодити у току трајања тог уговора. Осим тога, приватизација није морала нужно значити и да ће ново руководство сменити старо руководство. Спорна одредба уговора је по наводима тужиоца у пословном свету позната као клаузула „златни падобран“, којом се директор штити од недостатка слуха чланова управног и надзорног одбора за његове идеје у ситуацији када му је онемогућено да своју стручност, знање и стратегију примени на друштво. Тужени није доказао своје тврдње да је тужилац био неуспешан руководилац, а његове тврдње да је тужилац постављен по политичкој линији не могу бити основ за утврђење ништавим спорне одредбе уговора. Првостепени суд део противтужбеног захтева за исплату износа од 180.000,00 динара, по основу враћања позајмице усваја налазећи да је правни основ исплате ништав у смислу члана 103. Закона о облигационим односима. Чињеница да су након учињених зајмова донете одлуке Извршног одбора на чијем је челу био тужилац, којима је извршен опрост дуга и чињеница да су та акта спроведена у пословној евиденцији правног претходника туженог нема значај за другачију одлуку суда, обзиром да ништава облигација не може бити угашена.

Другостепени суд прихвата као правилну примену материјалног права везану за утврђење ништавости спорне одредбе уговора од 16.07.2018. године по противтужбеном захтеву и за исплату која има основ у том уговору по тужбеном захтеву, налазећи да се ради о двострано обавезујућем уговору, у коме је испуњење преузетих обавеза од стране тужиоца у корелацији са предузетим обавезама туженог. Прихвата као правилне и све разлоге првостепеног суда везане за одлуку у наведеном делу, пошто нема околности које би водиле закључку да је зарада тужиоца била противзаконито висока. Међутим, другостепени суд налази да нема основа за враћање позајмице по противтужбеном захтеву, будући да пропуст одобрења надзорног одбора за закључење оваквих уговора по одредби члана 66. став 1. тачка 3. Закона о

привредним друштвима води рушљивости, а не ништавости уговора како је то нашао првостепени суд. Уговори о зајму су се могли поништавати у складу са одредбама чланова 67. став 1. и 77. Закона о привредним друштвима у року од 6 месеци од дана сазнања за учињену повреду, односно најкасније у року од 5 година од дана учињене повреде, па како тужени захтев за поништај уговора није поставио, првостепена пресуда је преиначена у наведеном делу и противтужбени захтев одбијен.

По становишту Врховног суда, правилно је другостепени суд применио материјално право, када је делимично преиначио првостепену пресуду и одбио противтужбени захтев за враћање новчане позајмице у висини од 180.000,00 динара, са припадајућом каматом, те потврдио првостепену пресуду у делу за исплату уговорене накнаде за рад до дана када је тужилац разрешен функције ...

Наиме, правилно је правно вреднован недостатак потребног одобрења надзорног одбора на закључене уговоре о зајму, па пошто правни основ исплате по овим уговорима није отпао јер није захтеван поништај уговора у преклузивним роковима, тужилац се није неосновано обогатио и нема обавезу враћања примљеног. Тужени није довео у сумњу пуноважност члана 6. Уговора о међусобним правима и обавезама од 16.07.2018. године, којим је предвиђено плаћање уговорене накнаде за рад тужиоцу, као ..., па је стога он правилно обавезан да ову накнаду плати на основу члана 48. Закона о раду, у складу са закљученим уговором.

Међутим, по оцени Врховног суда нижестепени судови нису разјаснили и правно оценили све битне чињенице у сврху могућности испитивања правилности закључака да ли је спорна одредба члана 8. став 3. уговора од 16.07.2018. године, којом је за случај разрешења тужиоца функције ... предвиђена исплата 12 месечних бруто зарада једнократно, у складу са интересима и економским могућностима привредног друштва чији је он био ... почев од 06.08.2013. године. У досадашњем поступку утврђена је висина оствариване нето добити и пословни губитак по годинама у периоду 2015.-2018. године, али није извршено упоређење накнаде која тужиоцу припада за случај разрешења са места ... по уговорима од 16.08.2013. године и 16.07.2018. године са пословним добитком правног претходника туженог у свакој пословној години, током временског периода док је тужилац био ...

По наводима туженог спорна клаузула се у пословном свету назива „златни падобран“ и њен циљ је да директор буде заштићен од недостатка слуха чланова управног и надзорног одбора за сопствене идеје, па имајући у виду да су резултати рада и пословних одлука тужиоца проверљиви у временском периоду од 06.08.2013. године до 16.07.2018. године, након што утврди економске ефекте пословања привредног друштва првостепени суд ће бити у могућности да изведе закључак да ли су одредбе уговора о међусобним правима и обавезама биле у складу са резултатима оствареним радом и пословним одлукама тужиоца. За случај утврђења позитивног економског ефекта пословања неопходно је извршити компарацију успешности пословања и уговорене накнаде за сваку годину. За случај утврђења да су економски ефекти вишегодишњег рада тужиоца били супротни интересима туженог, те да је спорна одредба уговорена на терет туженог без основа у резултатима оствареног рада, била би противна добрим обичајима и начелу савесности и поштења, те не би могла да произведе правно дејство у смислу одредби члана 103., у вези чланова 12., 13. и 18. Закона о облигационим односима.

У поновљеном поступку, првостепени суд ће одлучити и о трошковима целог поступка на основу одредбе члана 165. став 4. ЗПП.

Из изнетих разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучено је у ставу првом изреке, а на основу члана 416. став 2. ЗПП у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић